

УДК 336. 744.72

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2025-56-1>

Богородицька Г.Є.

*кандидат економічних наук, доцент,
Університет митної справи та фінансів*

Жир С.І.

*кандидат фізико-математичних наук, доцент,
Університет митної справи та фінансів*

Ужва К.В.

*бакалавр,
Університет митної справи та фінансів*

Bogorodytska Ganna

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
University of Customs and Finance*

Zhyr Sergey

*Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor,
University of Customs and Finance*

Uzhva Katerina

*Bachelor Student,
University of Customs and Finance*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ

Анотація. Стрімкий розвиток FinTech трансформує сучасну економічну систему. На сьогодні існує чимало напрямків FinTech окремої уваги заслуговують криптовалюти. Вони стали частиною платіжних систем за досить короткий термін набувши широкої популярності по всьому світу. Криптовалюта не дивлячись на труднощі із законодавчою сферою завойовує провідні позиції на глобальному фінансовому ринку. Але не всі країни її визнали фактично та юридично, існує чимало перешкод легалізації криптовалюти. Досить поширеним є використання криптовалюти у злочинних намірах в якості бартеру чи оплати за послугу. Слід відмітити, що використання криптовалюти в особистих фінансах супроводжується зменшенням фінансово-інвестиційної безпеки та зростанням не тільки прибутковості але й ризиками використання інвестиційного портфеля власника. До недоліків використання криптовалюти здебільшого відносять: заборона використання криптовалюти державними установами; втративши пароль від електронного гаманця власнику криптовалюти можна втратити всі віртуальні заощадження; чим складніше алгоритм криптовалюти тим складніше майнити її в домашніх умовах; незахищеність від кібератак; криптовалюти не підкріплені Фондом гарантування вкладу. Використання криптовалют на законодавчому рівні тільки формується в Україні і має низку суперечностей. Стаття присвячена визначенню головних тенденцій на світовому крипто валют.

Ключові слова: криптовалюта, криптогроші, валютний курс, світовий ринок криптовалюти, цифрова економіка, інформаційні технології.

Вступ та постановка проблеми. Вплив глобалізації на розвиток інноваційних технологій призвів до переходу цифрової економіки у всіх сферах суспільства. Визначальним явищем сучасного ринку фінансових послуг є розвиток нефізичних каналів обслуговування, альтернативних платіжних рішень на основі інноваційних технологій, впровадження нових способів взаємодії з наявними та потенційними клієнтами.

Серед передумов, що вплинули на розвиток FinTech та інновацій після кризи 2008 року є: глобалізаційні процеси, що почали відбуватись з приходом інтернету, популярність смартфонів, мобільних додатків, поширення соціальних мереж, збільшення трудової міграції та обсягів грошових переказів, альтернативні шляхи фінансування для малого та середнього бізнесу, приватні інвестори сфери нерухомості почали шукати нові напрямки заробітку, тех-компанії «Великої П'ятірки» (Amazon, Facebook, Google, Apple, Microsoft) запровадили інноваційні

продукти та послуги, що висувають нові вимоги до якості, швидкості та зручності для споживачів.

Активного розвитку FinTech зазнали після світової кризи 2008 року, що підштовхнуло більшість країн до світової адаптації, так було сформовано низку нових вимог до капіталу банків, запроваджено нові стандарти управління ризиками та більш жорсткі вимоги до виконання фінансових процедур (ідентифікація клієнтів, протидія відмивання грошей).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Солодан К. [1] розглядає питання оподаткування операцій з криптовалютою.

Блинов В.С., Череп О.Г. [2] розглядають місто криптовалюти у системі міжнародній торгівлі. Також систематизують переваги та недоліки: швидкість транзакції та мінімальна комісія, обхід банківської інфраструктури, усунення посередників та ризиків, забезпечення прозорості та автоматизації угод. Головними недоліками є складності при

фінансовому плануванні та відсутність світових стандартів, великі кіберризики.

Лапчук Б. [3] порівнює звичайні гроші та криптовалюту: формування попиту та пропозиції формується ринок, ризики як то затримки платежів та шахрайство, помилки та втрати.

Порівняльний аналіз вказує, що криптовалюта відрізняється від звичайних грошей та не виконують всі ті функції грошей.

Гонак І.М., Бучинська Т.В. [4] розглядають ринок криптовалют України: український ринок криптовалют активно розвивається та посідає лідируючі місця у світових рейтингах. Однією з особливостей та недоліком є відсутність державного регулювання цього ринку.

Але питання розвитку на світовому ринку криптовалют майже не розглянуті.

Мета статті – на основі теоретичного аналізу обґрунтовано світовий ринок криптовалют їх кон'юктуру і тенденції розвитку.

Результати дослідження. На відміну від звичайних грошей, Bitcoin має свої переваги: криптогроші може добувати кожен охочий; інформація про зберігання і використання цих грошей здійснюється за допомогою блокчейну; ці гроші неможливо скопіювати; володіння Bitcoin абсолютно анонімне, тобто, приховане; інформація про власника криптогаманця відсутня (є тільки номер гаманця).

Серед недоліків криптовалюти: заборона використання криптовалюти державними установами; втративши пароль від електронного гаманця власнику криптовалюти можна втратити всі віртуальні заощадження; чим складніше алгоритм криптовалюти тим складніше майнити її в домашніх умовах; незахищеність від кібератак. Серед основних ризиків для споживачів криптовалюти Національний Банк України відносить [5].

Першим ризиком є можливість втрати коштів внаслідок крадіжки. Досить часто відбуваються кібератаки на платформи обміну криптовалюти інфраструктуру споживання. По-друге, відсутні гарантії щодо повернення інвестованих коштів у криптовалюту. Тобто, заощадження підкріплені Фондом гарантування фізичних осіб, через те, що ці кошти не вважаються банківськими депозитами. По-третє, існує можливість шахрайства. Заощадження у криптовалютах можуть бути використані для побудови фінансових пірамід, які, у зв'язку з описаними вище типами ризику, можуть у досить короткий термін призвести до втрати інвесторами своїх грошей. У разі подібної ситуації з коштами у національній чи іноземній валюті єдиною доступною формою правового захисту може бути кримінальне провадження. Через невизначений статус криптовалют державні установи із захисту прав споживачів в Україні не матимуть правових підстав для допомоги як інвесторам, так і користувачам. По-четверте, існує складність використання звичайних методів оцінки ринкової вартості активів у криптовалютах. По-п'яте, існують значні цінові коливання криптовалют. Останнім ризиком є відсутність інфраструктури.

Криптовалюти не є загальноприйнятими в торговельно-сервісних мережах. Вони не є законним засобом платежу та не є валютою. Це означає, що торговельні підприємства не мають юридичного зобов'язання приймати криптовалюту як засоби платежу. Отже, є значна ймовірність утратити власні активи, номіновані у криптомонетах чи фіатних валютах, розміщені на рахунках криптовалютних бірж, у разі банкрутства чи закриття цих бірж. Криптовалютні біржі можуть збанкрутувати через: недостатню прибутковість (щоденний оборот на криптобіржі повинен становити не менше 100 тис. дол. США, щоб комісія від торгових операцій покривала витрати діяльності біржі); технічні проблеми, які супроводжують роботу торговельних площадок, на яких зберігаються криптогаманці. Збитки інвесторів не компенсуються незалежно від того, через що виникла проблема – недостатньо якісне програмне забезпечення чи діяльність хакерів.

Таким чином, можна звернути увагу, що за 2019 рік було здійснено найбільше великих кібератак на криптовалютні біржі: CoinBene (110 видів криптовалют), Binance (7000 BTC), Upbit (342000 ETH). За 2021 рік була хакерська атака на Poly Network після чого біржа втратила 2858 ETH (\$267 млн), 6610 BNB (понад \$252 млн), USDC (приблизно \$85 млн).

І. Гонак вважає, що: «негативно впливає на інших учасників ринку криптовалют використання шкідливих програм, найбільш розповсюдженими серед яких є віруси, програми-вимагачі, фальшиві посилання (підміни) та несанкціонований доступ до особистої інформації (фішинг). Для надійного захисту криптовалютних «активів» необхідно використовувати надійний антивірусний захист, здійснювати перевірку всіх «адрес» та не «переходити» на підозрілі посилання, тому що шкідливі програми, які можуть проникнути на персональний комп'ютер із цих сайтів, мають можливість активуватися повсюди, де з'явиться можливість, у тому числі на персональному комп'ютерному пристрої власника «активів» на криптогаманці» [6]. Також науковець вважає, що найбільшою проблемою котра може статись це крах та зникнення ринку криптовалют. Криптовалюта, на нашу думку, має цінність саме тому, що є інвестори, які мають бажання придбати криптовалюту і володіють для цього достатнім обсягом вільного інвестиційного грошового ресурсу. Коли на ринку залишаться тільки продавці криптомонет і будуть відсутні покупці, криптовалюта обезціниться. Це може бути справедливим як для окремо взятої монети, так і для всього крипторинку. Отже, існує ймовірність, що ринок криптовалют як несподівано виник, так несподівано і зникне.

Натомість щоб уберегти всіх учасників ринку від негативних наслідків використання криптовалют необхідно використовувати апаратні криптогаманці вони є надійними для зберігання монет, оскільки ключі доступу у них генеруються локально і не передаються через Інтернет, а зберігаються на флешці (токені) чи жорсткому диску персонального комп'ютера. Також окрім цього, для захисту від хакерів і вірусів використовуються захищені чіпи, PIN-коди для підтвердження

операцій, а для відновлення доступу використовується мнемофаза. Проте доступ до криптогаманця може бути втрачений через пошкодження флешносія чи жорсткого диску ПК, на якому записаний секретний код. Наслідком утрати секретного коду є безповоротна втрата наявних на апаратному криптогаманці «активів», тому необхідно володіти резервною копією файлу на іншому носії.

Суттєвою проблемою або привабливою перевагою роботи з криптовалютами є значна волатильність вартості криптовалют. Крип-томонета може різко подешевшати щодо інших криптовалют або фіатних грошей чи подорожчати. Це може призвести до знецінення інвестованих у криптовалюту грошових ресурсів або багаторазового примноження вкладених інвестицій.

Неврегульованим питанням залишається процес оподаткування. Офіційно, криптовалюти не являються справжніми валютами, тим не менш, якщо від них отримується прибуток, він має бути оподаткований. Тому це питання залишається на розсуд власників та тих, хто ними користується. Також використання криптовалют дуже популярне у кримінальному середовищі це пояснюється тим, що до теперішнього часу не вироблені юридичні параметри криптовалют та не встановлені межі її безпечного обігу. Багато в чому це обумовлюється непорозумінням зі сторони вітчизняних та міжнародних експертів. Не всі вважають криптовалюту перевагою.

Здебільшого обіг криптовалют злочинністю відбувається в декількох напрямках:

- незаконний продаж психоактивних речовин (наркотичних засобів, психотропних речовин та ін.), інших заборонених товарів, контенту чи послуг;
- відмивання злочинних доходів з використанням нової цифрової валюти;
- розкрадання криптовалют та інші злочини проти власності [7].

В даний час за криптовалюту можна придбати широкий спектр нелегальних товарів та послуг. Віртуальні гроші використовуються в сфері незаконного обороту персональних даних, у торгівлі підrobленими документами, нелегальними ліками, та навіть ними оплачують вбивства на замовлення. Але при цьому найпоширенішим сегментом криптопорушення залишається незаконний обіг наркотичних засобів та психотропних речовин (80 % загального обсягу ринку нелегальних товарів). Міжнародний валютний фонд вважає, що у визнанні більшості криптовалют як офіційно платіжних засобів є низка економічних, фінансових та юридичних проблем. Саме тому криптовалюти є невизнаними чи юридично не закріпленими у більшості країн світу.

Але тим не менш існує ряд країн в яких криптовалюта не є легалізованою але визнаною: Австралія, Бельгія, Бразилія, Велика Британія, В'єтнам, Данія, Індія, Ірландія, Італія (для фізичних осіб), Китай (для фізичних осіб), Колумбія, Пакистан, Сінгапур, Словаччина, Словенія, Туреччина, Філіппіни, Чехія, Естонія, ПАР.

До країн котрі визнали криптовалюти та зрівняли з електронними грошима можна віднести:

Аргентина, Болгарія, Гонконг, Ісландія, Канада, Нова Зеландія, США, Фінляндія, Франція, Хорватія.

Існують також країни котрі віднесли криптовалюту до товару (в якості обміну): Іспанія (покупка товарів чи послуг вважається бартером), Канада (вважається не фізичним майном), Норвегія (оподатковується). Bitcoin признали та зрівняли з окремою валютою: Німеччина, Люксембург (уряд активно працює над створенням блокчейна), Швеція, Японія. Заборону на Bitcoin існує у Бангладеш (покарання тюремний термін), Болівії (заборона обігу), Індонезія (не вважається легальним інструментом для оплати), Киргизстан (не вважається легальним інструментом для оплати), Китай (заборона на використання юридичними особами), Литва (не вважається легальним інструментом для оплати), Еквадор (заборона використання).

На думку фахівців Світового банку, слідкувати за розвитком криптовалют має бути компетенцією тих підрозділів центрального банку, які опікуються платіжними системами та розрахунками. Європейський центральний банк у своїх дослідженнях про віртуальні цифрові валюти не висловлює однозначного рішення щодо використання криптовалют, і застерігає від їх використання у своїй фінансовій діяльності [8]. Європейське банківське управління (European Banking Authority) закликала банки Європейського Співтовариства утриматися від операцій з криптовалютою, оскільки вони не мають будь-якого забезпечення і не контролюються державними регуляторами жодної країни.

Натомість проблемою для правового регулювання криптовалют в Україні є те, що функціонування її системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі та не може бути підконтрольною державі, тому обіг такого засобу платежу не може бути належним чином врегульований. Крім того, якщо взяти до уваги процес майнінгу як збільшення обсягів криптовалют та переведення її у неконтрольовану сферу, то такий процес призведе до ще більшого послаблення національної валюти через все більший розмір вкладень в криптовалюту.

Таким чином, на сьогодні існує чимало країн котрі не визнали більшість криптовалют але фактично дозволяють ними користуватись в державі. Здебільшого на законодавчому рівні криптовалюта та система блокчейн вважається не як віртуальна валюта а як система обчислення монет, тому інколи власникам криптоферм та цифрового гаманця таким чином вдається обійти закон.

Державне регулювання ринків криптовалют у країнах ЄС ті більшості країн світу знаходиться на етапі формування, адже криптовалюта активно використовується в економічній діяльності країн-членів союзу. У ЄС вперше звернули увагу на формування та державного заріплення ринку криптовалют у 2012 році, коли European Central Bank (ЄЦБ) оприлюднив дані про неможливість регулювання криптовалюти Bitcoin як звичних фінансових сфер. В той час Bitcoin визначався як конвертована децентралізована валюта

віртуального типу. Два роки потому, представник ЄЦБ Марш акцентував увагу на тому, що ігнорувати існування криптовалюти не варто, проте вона містить суттєві ризики для користувачів. Це визначалося відсутністю правового регулювання питання і стало рушійною силою ініціювання громадських слухань щодо проблем цифрових валют у 2016 році [9].

22 жовтня 2015 року Європейський суд у своєму рішенні за справою «Д. Хедквіст проти Податкового органу Швеції» постановив, що операції з обміну традиційної валюти на Bitcoin або інші віртуальні валюти і навпаки, підпадають під звільнення від податку на додану вартість (ПДВ) [7]. Таким чином, купівля або продаж Bitcoin звільняється від ПДВ у всіх країнах-членах ЄС. У березні 2017 р. члени Європейського парламенту опублікували новий законопроект, що відображає їх плани з регулювання цифрових валют. У законопроекті йдеться про те, що з точки зору Європарламенту віртуальні валюти не повинні бути анонімними. Відповідно до законопроекту, розробленого Комітетом Європейського парламенту з цивільних свобод та внутрішніх справ, національні групи фінансової розвідки повинні мати можливість пов'язувати криптовалютні адреси з особою власника віртуальної валюти. Водночас споживачі фінансових послуг з віртуальною валютою матимуть можливість повідомляти про свої операції уповноважені органи самостійно [10].

Тому можна стверджувати, що готується підґрунтя для створення баз даних, в яких адреси криптовалютних гаманців будуть прив'язані до конкретних осіб. У разі схвалення закон також дозволить обробникам фінансової інформації ділитися нею з іншими органами. В Європі одну із ключових позицій на криптовалютних ринках займає Великобританія. Тут розмір державних інвестицій у дослідження та розвиток Fin Tech у сфері цифрових валют сягає 10 млн фунтів стерлінгів [11].

8 березня 2018 року Європейська Комісія представила План дій щодо того, як скористатися можливостями, які надають вискотехнологічні інновації у сфері FinTech, такі як блокчейн, штучний інтелект та хмарні послуги. План заходів у галузі FinTech включає нещодавно створені обсерваторію та форум «Блокчейн» ЄС (EU Blockchain Observatory and Forum), які будуть доповідати про виклики і можливості криптоактивів у 2018 році і працюють над загальною стратегією розподіленої технології бухгалтерського обліку і блокчейн, що стосується всіх секторів економіки [12].

30 травня 2018 року Європейський Парламент прийняв п'яту Директиву про протидію відмиванню коштів, яка визнала операторів онлайн гаманців та операторів обмінних послуг суб'єктами первинного фінансового моніторингу: вони повинні отримати ліцензію/зареєструватись, здійснювати належну перевірку клієнтів, включаючи ідентифікацію бенефіціарних власників, вживати запобіжних заходів, та повідомляти про підозрілі транзакції. На впровадження державам-членам надається час до кінця 2019 року. для зменшення ризиків, пов'язаних

з анонімністю, національні органи фінансової розвідки повинні мати змогу встановити особу власника адреси у мережі віртуальної валюти. До 26 червня 2019 року Європейська Комісія проведе оцінку та подасть звіт Європейському Парламенту та Раді про повноваження, необхідні для створення та ведення центральної бази даних, в якій міститимуться відомості про особи користувачів та адреси гаманців, доступ до якої матимуть національні органи фінансової розвідки [6].

Наявність великої кількості ризиків, пов'язаних із поширенням криптовалют, зумовлює потребу запровадження їх правового регулювання. Першим кроком у цьому напрямку має стати визначення правового статусу криптовалюти. Оцінка чинної світової практики свідчить, що підходи до визначення цього статусу дуже відрізняються у різних юрисдикціях.

У більшості країн де визнана криптовалюта існують свої особливості регулювання та надання правового статусу їй. У межах національні регулятори використовують як адміністративні, так і економічні методи регулювання. До адміністративних методів регулювання відносяться різні заборони та обмеження, вимоги ліцензування, фінансовий моніторинг, інші додаткові вимоги. Зокрема, можливе встановлення заборони на здійснення майнінгу, створення ІСО, платіжних, інвестиційних послуг; встановлення вимоги ліцензування операцій з криптовалютою; встановлення вимог щодо ідентифікації споживачів фінансових послуг у сфері криптовалют; встановлення критеріїв щодо віднесення фінансових операцій до злочинних або підозрілих, що стосуються відмивання грошей, фінансування тероризму, кіберзлочинності; встановлення вимог надання документів, що підтверджують джерела походження коштів, призначених для операцій з криптовалютами, тощо.

Серед економічних методів державного регулювання ринку криптовалют впершу чергу слід виділити такий впливовий важіль як оподаткування. Оподаткування операцій з криптовалютою може здійснюватись на загальній основі або як окрема специфічна категорія, а може взагалі бути звільнено від оподаткування.

Аналізуючи наукову літературу можна звернути увагу, що у більшості країн, де криптовалюти стали легалізованими їх обкладають податком. К. Павлова вважає, що це пов'язано комерційною базою. Адже більшість користувачів їх просто збирають, відкладають у віртуальні гаманці, що і підвищує вартість криптовалют. Також криптовалюта може містити дані, які зовсім не відносяться до самої транзакції, а це вже може призвести до неконтрольованого витоку інформації [13]. Такий процес зовсім не вигідний для діяльності «старої школи», тому вона всіляко намагається відбити все бажання брати участь у розвитку криптовалют. Проте сьогодні криптовалюта в побуті практично у всіх країнах світу. «Гроші людства» вже кидають досить велику тінь на фінансові системи, і уряди країн просто змушені реагувати на ситуацію, що склалася. Вони впроваджують правові норми на законодавчому рівні.

Найчастіше оподаткування стосується виключно комерційної діяльності. Майже всюди присутні вимоги щодо внесення криптовалют до податкових декларацій, для фізичних осіб також, а самі податки сплачуються виключно від доходу та становлять від 7 до 55%. Проте є юрисдикції, де цифрові активи зовсім не обкладаються податками та обтяжені мінімальними вимогами в обліку існує у Білорусі та Великобританії. У Білорусі не існує поняття «криптовалюта» та «токен» їх замінює загальне поняття – «цифровий знак». Також тут розробляється окреме середовище для IT-компаній – Парк високих технологій. Криптокомпанії-резиденти парку мають можливість вести всебічну діяльність у своїй сфері та не обкладаються будь-якими податками. Що стосується Великобританії, тут позиція щодо криптовалюти не змінилася з моменту появи цього феномену. Вони позначаються як цифровий актив, який видобуто з допомогою складних математичних обчислень. Відповідно, оподаткування та регулювання сфери тут на тому ж рівні. В Ізраїлі при продажі Bitcoin приватні особи мають заплатити податок на приріст капіталу у розмірі 25 %, вказуючи витрати на придбання криптовалюти. При недотриманні цієї вимоги податок сплачуватиметься із повної суми. Водночас, трейдинг і майнінг криптовалюти розглядається як ведення бізнесу, що тягне за собою сплату компаніями податку на прибуток та отримання від клієнтів податку на додану вартість у розмірі 17 %.

На ринку криптовалют проявляються і закономірності обміну, і відносини еквівалентності, необхідність вибору, порівняння і переваги. Криптовалюта виступає і як товар і як гроші одночасно. Як товар вона має свою ринкову ціну, вартість і властивості. Як благо криптовалюта виявляє себе при обміні. У цій ситуації кожен із учасників угоди на ринку відмовляється від одного блага, надаючи перевагу іншому, має на увазі, наприклад, купівля Bitcoin за долари. Це означає, що кожне благо має різну корисність для учасників обміну. У результаті обміну кожен із учасників отримує додаткову корисність. Хоча ці валюти мають різні корисності для учасників обміну, в процесі обміну кожен із учасників-інвесторів отримує більшу корисність, ніж мав, але таку, яку отримує інший інвестор. Граничні корисності благ (криптовалюти і валюти), що обмінюються, є рівними між собою. При цьому для криптовалюти як для блага характерна і корисність, яка може бути оцінена з урахуванням їх вартості [14]. Таким чином, ринок криптовалют ще недостатньо захищений та тільки починає формуватись у більшості країн світу. Статус та податкове навантаження та особливості правового регулювання у кожній країні різний але у більшості країн Європи він залишається на однаковому рівні. Спільним є те, що уряди переважної більшості країн ЄС занепокоєні можливістю фінансування тероризму та відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом за допомогою криптовалют. Фінансові регулятори попереджають громадян про ризики інвестування у криптовалюту.

Висновки. На сьогоднішньому етапі існує чимало різновидів криптовалют. Серед найбільших за обсягом капіталізації криптовалют такі, як: Bitcoin, Ethereum, Ethereum Classic, Dash, Ripple, Monero, Litecoin, NEM, Augur, MaidSafeCoin та інші. Також різновиди криптовалют залежать від особливостей їх добування, бувають Bitcoin, Альткоїн (Litecoin (LTC); Ethereum (ETH); Ripple (XRP) та Токени (Ethereum; Omni; NEO; TRON).

Серед переваг більшості криптовалют є: відкритий код криптовалюти; безмежні можливості транзакцій; відсутність інфляції; анонімність користування; децентралізація; відсутність комісії; рівні умови використання між користувачами; незалежність від економіки держав; захищеність даних від зовнішніх загроз. До недоліків можна віднести: відсутність гарантій збереження електронних гаманців; небезпека втрати ключа до криптовалюти; нестабільність курсу криптовалюти; залежність курсу від попиту; можливі негативні дії з боку національних регуляторів; втручання хакерів; проблематичність повернення у разі помилкового переводу валюти; недовіра користувачів.

Існує чимало чинників, що впливають на капіталізацію криптовалют, серед них: популярність коїна на ринку – чи скуповують його трейдери, який добовий обсяг торгів за участю конкретної монети; анонс і запровадження нововведень, що включають роботу платіжної системи, усередині якої «ходить» та чи інша криптовалюта; висловлювання відомих людей щодо цифрового активу, оцінка його перспектив різними експертами; визнання чи невизнання криптовалюти на законодавчому рівні у різних країнах; підтримка із боку великих компаній; загальний фон новин навколо цифрового активу; деякі додаткові фактори, передовсім сюди можна віднести: спалювання криптовалют, що практикується в кількох децентралізованих системах, що провокує штучний дефіцит та зростання котирувань.

Криптовалюта є досить цінним та не дешевим активом впродовж 2021 року вона зростала. Порівнюючи криптовалюти із іншими активами: акціями лідерів компаній, дорогоцінними металами у грудні 2021 року можна звернути увагу, що: Apple коштує 178,67 дол. США за 1 акцію, Amazon – 3417,93 дол. США, Microsoft – 340,06 дол. США, Google – 2960,60 дол. США, Tesla – 1102,56 дол. США. Дорогоцінні метали: золото (959 XAU) – 49.305 грн. за унцію, срібло (961 XAG) – 622 грн., платина (962 XPT) – 26.508 грн., паладій (964 XPD) – 51.402 грн. Натомість криптовалют: Bitcoin – 49.796 дол. США за монету, Ethereum – 3309.75 дол. США, Litecoin – 173.96 дол. США, Namecoin – 6.62 дол. США, PRCoin – 1 дол. США, Dogecoin – 0.315 дол. США.

На сьогодні нормативно-правова база є недостатньо розробленою в більшості зарубіжних країн та в Україні зокрема. Тому міжнародна практика свідчить про існування різних варіантів регулювання криптовалют у світі. І це залежить від того, що розуміє законодавець тієї чи іншої держави під криптовалютою: товар, нематеріальний актив, гроші, власність (майно), еквівалент майнової цінності, об'єкт грошових переказів,

платіжний засіб чи фінансовий інструмент, спосіб платежу чи обміну. У такому стані розгляду проблеми дещо ускладнюється процес легалізації діяльності

з використанням криптовалют, і як наслідок – виникнення спірних питань щодо оподаткування операцій, пов'язаних з криптовалютами.

Список використаних джерел:

1. Солодан К. Що таке криптовалюта і як її оподатковують. URL: <https://law.chnu.edu.ua/shcho-take-kryptovaliuta-i-yak-yii-opodatkovuiut/>
2. Блинов В. Є., Череп О. Г. Криптовалюта у міжнародних розрахунках. Економіка та суспільство. 2024. № 68.
3. Лапчук Б. Криптовалюта у сучасній фінансовій системі: нова форма грошей? *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2017. Випуск 54. С. 261–265.
4. Гонак І. М., Бучинська Т. В. Ринок криптовалют в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку в контексті міжнародних валютно-кредитних відносин. *Інноваційна економіка*. 2022. № 2–3. С. 98–114.
5. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні віртуальної валюти/криптовалюти Bitcoin: *Національний банк України* від 10.11.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14>.
6. Гонак І. М. Ризики функціонування криптовалютного бізнесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2021. № 44. С. 81–86.
7. Офіційний курс банківських металів. URL: <https://bank.gov.ua>
8. Regulation of Cryptocurrency Around the World, The Law Library of Congress June 2018. URL: <https://loc.gov/law/help/cryptocurrency/cryptocurrency-world-survey.pdf>
9. Павленко Т.В., Дученко М.М. Регулювання криптовалют: досвід ЄС. *Гроші, фінанси, кредит*. 2019. № 27. С. 322–328.
10. Офіційний сайт Європейського Парламенту. URL: <http://www.europarl.europa.eu/portal/en>.
11. Безпалій Р. В. Фінтех-інновації: передумови становлення та сучасні тенденції. *Економічна наука*. 2021. № 2. С. 44–49.
12. Демчишак Н. Б. Розвиток фінтеху в Україні та світі на основі використання технологій блокчейну і штучного інтелекту. *Ефективна економіка*. 2020. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/4.pdf
13. Павлова К. І. Переваги та ризики використання криптовалют у сучасній цифровій економіці. *Фінанси, грошовий обіг і кредит*. 2018. № 7. С. 229–233.
14. Москаленко О. М. Криптоэкономика як нова парадигма фінансової системи. Нові форми грошей та фінансових активів: становлення, перспективи, ризики. 2018. Київ : КНЕУ. С. 68–74.

References:

1. Solodan K. Shcho take kryptovaliuta i yak yii opodatkovuiut [What is cryptocurrency and how is it taxed]. Available at: <https://law.chnu.edu.ua/shcho-take-kryptovaliuta-i-yak-yii-opodatkovuiut>
2. Blynov V. Ie., Cherep O. H. (2024) Kryptovaliuta u mizhnarodnykh rozrakhunkakh [Cryptocurrency in international payments]. *Ekonomika ta suspilstvo*. № 68.
3. Lapchuk B. (2017) Kryptovaliuta u suchasni finansovii systemi: nova forma hroshei? [Cryptocurrency in the modern financial system: a new form of money?]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii ekonomichna*, vol. 54, pp. 261–265.
4. Honak I. M., Buchynska T. V. (2022) Rynok kryptovaliut v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku v konteksti mizhnarodnykh valiutno-kredytnykh vidnosyn [Cryptocurrency market in Ukraine: current state and development prospects in the context of international monetary and credit relations] *Innovatsiina ekonomika*, vol. 2–3, pp. 98–114.
5. Roziasnennia shchodo pravomirnosti vykorystannia v Ukraini virtualnoi valiuty/kryptovaliuty Bitcoin [Clarification regarding the legality of using Bitcoin virtual currency/cryptocurrency in Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14>
6. Honak I. M. (2021) Ryzyky funktsionuvannia kryptovaliutnoho biznesu. [Risks of cryptocurrency business operation]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. Vol. 44, pp. 81–86.
7. Ofitsiinyi kurs bankivskykh metaliv. [Official rate of bank metals]. Available at: <https://bank.gov.ua>
8. Regulation of Cryptocurrency Around the World, The Law Library of Congress June 2018 Available at: <https://loc.gov/law/help/cryptocurrency/cryptocurrency-world-survey.pdf>
9. Pavlenko T. V., Duchenko M. M. (2019) Ofitsiinyi kurs bankivskykh metaliv. [Regulation of cryptocurrencies: the EU experience]. *Hroshi, finansy, kredyt*. Vol. 27, pp. 322–328.
10. Official website of the European Parliament. Available at: <http://www.europarl.europa.eu/portal/en>
11. Bezpalii R. V. (2021) Fintekh-innovatsii: peredumovy stanovlennia ta suchasni tendentsii [Fintech innovations: prerequisites for development and current trends]. *Ekonomichna nauka*. Vol. 2, pp. 44–49.
12. Demchyshak N. B. (2020) Rozvytok fintekhu v Ukraini ta sviti na osnovi vykorystannia tekhnolohii blokcheinu i shtuchnoho intelektu [The development of fintech in Ukraine and the world based on the use of blockchain and artificial intelligence technologies]. *Efektivna ekonomika*, vol. 6. Available at: http://economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/4.pdf
13. Pavlova K. I. (2018) Perevahy ta ryzyky vykorystannia kryptovaliut u suchasni tsyfrovii ekonomitsi [Advantages and risks of using cryptocurrencies in today's digital economy]. *Finansy, hroshovi obih i kredyt*. Vol. 7, pp. 229–233.
14. Moskalenko O. M. (2018) Kryptoekonomika yak nova paradyhma finansovoi systemy [Cryptoeconomy as a new paradigm of the financial system]. *New forms of money and financial assets: formation, prospects, risks*. Kyiv: KNEU. pp. 68–74

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE GLOBAL CRYPTOCURRENCY MARKET

Summary. The rapid development of FinTech is transforming the modern economic system. Today, there are many areas of FinTech, of which cryptocurrencies deserve special attention. They became part of payment systems in a fairly short period of time, gaining wide popularity around the world. Despite difficulties with the legislative sphere, cryptocurrency is gaining leading positions in the global financial market. But not all countries have recognized it factually and legally, there are many obstacles to the legalization of cryptocurrency. The use of cryptocurrencies for criminal purposes as barter or payment for a service is quite common. It should be noted that the use of cryptocurrencies in personal finance is accompanied by a decrease in financial and investment security and an increase not only in profitability, but also in the risks of using the owner's investment portfolio. Disadvantages of the use of cryptocurrency mostly include: prohibition of the use of cryptocurrency by state institutions; after losing the password from the electronic wallet, the cryptocurrency owner can lose all virtual savings; the more complex the cryptocurrency algorithm, the more difficult it is to mine it at home; insecurity from cyber attacks; cryptocurrencies are not backed by the Deposit Guarantee Fund. The use of cryptocurrencies at the legislative level is just being formed in Ukraine and has a number of contradictions. The article is devoted to the definition of the main trends in the world of crypto currencies. At today's stage, there are many types of cryptocurrencies. Among the largest cryptocurrencies by capitalization are: Bitcoin, Ethereum, Ethereum Classic, Dash, Ripple, Monero, Litecoin, NEM, Augur, MaidSafeCoin and others. Also, the types of cryptocurrencies depend on the features of their mining, there are Bitcoin, Altcoin (Litecoin (LTC); Ethereum (ETH); Ripple (XRP) and Tokens (Ethereum; Omni; NEO; TRON. Today, the legal framework is insufficiently developed in most foreign countries and in Ukraine in particular. Therefore, international practice shows the existence of various options for regulating cryptocurrencies in the world. And it depends on what the legislator of one or another state understands by cryptocurrency: commodity, intangible asset, money, property (property), equivalent of property value, object of money transfers, means of payment or financial instrument, method of payment or exchange. In this state of consideration of the problem, the process of legalization of activity using cryptocurrencies becomes somewhat more complicated, and as a result, controversial issues arise regarding the taxation of operations related to cryptocurrencies.

Keywords: cryptocurrency, cryptocurrency, exchange rate, global cryptocurrency market, digital economy, information technology.